

Kruiden- en faunarijk grasland floreert na tijdelijk akkerbeheer

De ontwikkeling van kruiden- en faunarijke graslanden blijft vaak steken in een fase met een soortenarme, door grassen gedomineerde, vegetatie. Het openwerken van de graszode en met maaisel zaden inbrengen kan voor een doorbraak zorgen richting een echte bloemrijke nectarweide.

► RELEVANTIE VOOR BELEID

Veelvoorkomend beheertype in het Nederlandse natuurbeheer

Het kruiden- en faunarijk grasland (beheertype N12.02 in het Subsiestelsel Natuur en Landschap) is een veelvoorkomend beheertype in het Nederlandse natuurbeheer. Vooral in het droge zandlandschap neemt het een aanzienlijk areaal in. Hier geldt ook een instandhoudingsdoelstelling voor deze graslanden. Ze zijn ook van belang voor veel diersoorten die een deel van hun leven voorkomen in heischrale graslanden en droge heiden, natuurtypen die zelf door verzuring en stikstofdepositie zeer sterk onder druk staan. De kennis uit dit onderzoek is ook van belang voor een effectief agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

► WAT IS HET PROBLEEM?

Ontwikkeling soortenrijke graslanden blijft steken

Het gaat vaak om natuurgraslanden op voormalige landbouwgronden, waar zogenoemd ontwikkelingsbeheer richting een kruiden- en faunarijk grasland plaatsvindt. De beheerder probeert daarbij het teveel aan voedingsstoffen in de bodem, als gevolg van vroegere bemesting, weg te krijgen door te maaien en het maaisel af te voeren. Maar zelfs op plaatsen waar dit al jaren

gebeurt, is de beoogde kruidenrijkdom vaak nog niet in zicht. Het grasland blijft steken in een soortenarme fase met dominantie van enkele grassen zoals witbol en/of struisgras. Er staan weinig kruiden en kleine fauna is er mondjesmaat te vinden.

► WAT IS ONDERZOCHT?

Graszode openen en tijdelijke roggeteelt als tussenstap

Om erachter te komen hoe deze graslanden toch verder te ontwikkelen zijn naar een echt kruiden- en faunarijk grasland zijn experimenten gedaan met verschillende vormen van akkerbeheer. Het vermoeden bestond namelijk dat het tijdelijk beheren van het gebied als akker, de vegetatie daarna de juiste richting in kon sturen. Daarbij zijn ook zaden uitgestrooid van gewenste kruiden. Naast regulier hooilandbeheer werd geëxperimenteerd met tijdelijke roggeteelt en één groeiseizoen met een cultivator mechanisch bestrijden van de dominante grassen en daarna beide behandelingen inzaaien met kruiden. In een aanvullend onderzoek op de locatie Soeslo is met behulp van e-DNA gekeken naar het kleinste bodemleven. Met deze methode wordt aan de hand van DNA-sporen van organismen bepaald wat er in de bodem leeft.

Natuurbeheerder moet eerst 'akkeren' voor een echte nectarweide

RESULTATEN

Graszode openwerken geeft kruiden de ruimte

Kruiden

De onderzoeken laten zien dat roggeteelt en vooral het openwerken van de zode en inzaaien gunstige effecten heeft op de samenstelling van de vegetatie, zelfs bij hoge fosfaatgehalten in de bodem. Op plekken waar de biomassa-productie laag is, bijvoorbeeld door een lager stikstof- of vochtgehalte in de bodem, is het effect nog groter. Doordat de vegetatie daar niet zo snel dichtgroeit, krijgen zowel ingezaaide als niet-ingezaaide kruiden veel meer kans om zich te vestigen.

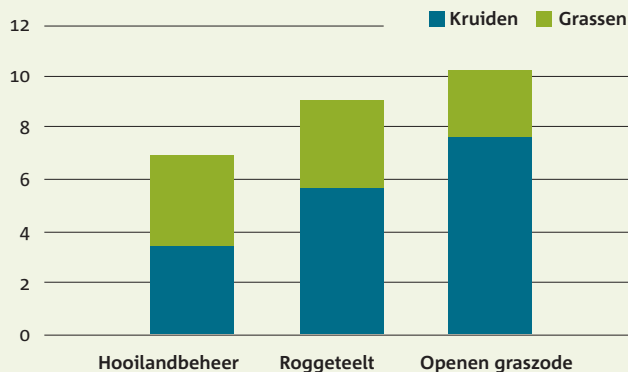

Het tijdelijk openfreen van de bodem (links) zorgt uiteindelijk voor een kruidenrijke vegetatie.

Insectenfauna

In de experimenten was nog geen toename van de fauna te zien, maar vermoedelijk heeft dat te maken met de korte duur van het onderzoek. Bij de experimenten met het openwerken van de graszode kwamen wel veel nectarplanten tevoorschijn, wat op termijn waarschijnlijk zal leiden tot een toename van vlinders en bestuivende insecten.

SOESLO 2020 - AANTAL SOORTEN PER PROEFVLAK

Succesvolle vestiging van gewone margriet na inzaaien in behandelde proefvlakken

Bodemleven

De onderzoekers vonden weinig verschillen tussen de onderzochte methoden. Ze concluderen dat het voor de bodemfauna geen kwaad kan als dit tijdelijke akkerbeheer op grote schaal wordt toegepast.

Kruiden hebben veel concurrentie van grassen.

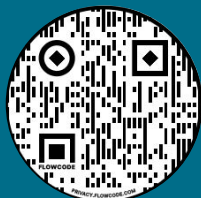
Het bestrijden van dominante grassen met een cultivator en inzaaien geeft op voedsel-armere zandbodems aan kruiden de ruimte om te kiemen.

De kruiden moeten de tijd krijgen om te bloeien en leveren een nectarweide voor insecten.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

- Op relatief voedselarme, droge graslanden op zandgrond die door één of meerdere grassoorten gedomineerd worden, lijkt tijdelijk akkerbeheer een geschikte maatregel voor de ontwikkeling van kruidenrijk grasland.
- De resultaten van het openen van de graszode zijn positiever dan die van tijdelijke roggeteelt.
- De toename van nectarplanten is een aanwijzing dat deze maatregel op langere termijn mogelijk ook positieve effecten heeft op de insectenfauna.
- Voor kennis over de langetermijneffecten op vegetatie en insectenfauna is aanvullende monitoring nodig.
- De maatregelen werken het best bij een weinig productieve bodem. Dus naast een tijdelijk akkerbeheer, is het goed om door te gaan met het verschrallingsbeheer.
- Het openwerken van de graszode wordt met een cultivator of frees gedaan (géén keerploeg!) en is niet bedoeld om op veengrond toe te passen want dat leidt tot veenafbraak, bodemdaling en CO₂-uitstoot.

Download het rapport

Het rapport is te vinden op de OBN-website: tinyurl.com/OBNkruidenrijk of scan de QR-code. Of zoek op natuurkennis.nl/publicaties.

Foto's: Karl Eichhorn, Tom van den Broek en Edu Dorland

De onderzoeken zijn uitgevoerd in opdracht van Kennisnetwerk OBN door: KWR Water Research Institute, RHDHV, Eichhorn Ecologie, Courbois Flora & Fauna Expert, Datura.

Over OBN

Het Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit (OBN) ontwikkelt en verspreidt kennis met als doel het structureel herstel en beheer van natuurkwaliteit. Het is een onafhankelijk en innovatief platform waarin mensen uit beheer, beleid en wetenschap samenwerken. www.natuurkennis.nl

Gefinancierd door:

Werk voor provincies

Coördinatie:

